

СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

В наш час очевидно, що людство вступило в критичний період своєї історії – епоху екологічної кризи. У таких умовах особливу увагу заслуговує проблема виховання екологічноосвітненого, високоморального та здорового покоління, здатного існувати і розвиватися в складних умовах мінливого середовища. Це повинно вирішуватися шляхом екологізації сучасної науки та освіти, перегляду змісту, форм і методів навчання майбутніх вчителів початкових класів. Однак, як показують дослідження, майбутні вчителі початкових класів недостатньо готові до виконання місії нести екологічну культуру та привчати учнів до екологічного мислення. Майбутній фахівець повинен бути готовий до виховання підростаючого покоління, що живе в гармонійних відносинах в системі «людина-суспільство-природа». Сьогодні до підготовки майбутніх вчителів початкових класів пред'являються такі загальновизнані вимоги, як: гуманізація, особистісна орієнтація, педагогічну майстерність, орієнтація на екологічну культуру та екологічне мислення. Сучасний підхід до екологічної освіти та до формування екологічного мислення полягає в тому, що студент повинні зрозуміти яку роль та яке значення має життя на Землі. Вважається, що лише така екоетика дозволяє людству справитися з екологічною кризою двадцять першого століття. В зв'язку з цим, екологічна освіта, формування екологічного мислення повинні стати пріоритетними в загальній системі освіти, тобто формування екологічної культури особистості не може бути привілеєм однієї дисципліни і навіть декількох.

Ключові слова: екологічне мислення, екологічна культура, майбутній вчитель початкових класів, підготовка студентів.

В настоящее время очевидно, что человечество вступило в критический период своей истории – эпоху экологического

кризиса. В таких умовах особе увагу заслуговує проблема виховання екологічно-культурного, високоморального і здорового покоління, спроможного існувати і розвиватися в складних умовах змінюючоїся середовища. Це повинно вирішуватися шляхом екологізації сучасної науки і освіти, перегляду змісту, форм і методів навчання майбутніх учителів початкових класів. Однак, як свідчать дослідження, майбутні вчителі початкових класів недостатньо готові до виконання місії нести екологічну культуру і прививати учням екологічне мислення. Майбутній фахівець повинен бути готовим до виховання підлітків покоління, що живе в гармонії з системою «людина-суспільство-природа». Сьогодні до підготовки майбутніх учителів початкових класів пред'являються наступні загальноприйняті вимоги, як: гуманізація, педагогічне майстерство, орієнтація на екологічну культуру і екологічне мислення. Сучасний підхід до екологічної освіти і формуванню екологічного мислення заключається в тому, що студенти повинні зрозуміти яку роль і яку значення має життя на Землі. Вважається, що тільки така екологія дозволяє людству впоратися з екологічним кризисом двадцятого століття. В зв'язі з цим, екологічна освіта, формування екологічного мислення повинні стати пріоритетними в загальній системі освіти, тобто формування екологічної культури особистості не може бути привілеєм однієї дисципліни і навіть декількох.

Ключові слова: екологічне мислення, екологічна культура, майбутній вчитель початкових класів, підготовка студентів.

It is now apparent that humanity has entered a critical period of its history – the era of environmental crisis. In such circumstances, it deserves special attention eko-education, high moral standards and a healthy generation that can exist and develop in the difficult conditions of a changing environment. This should be addressed through the greening of modern science and education, the revision of the content, forms and methods of training future elementary school teachers. However, studies show that the future is not enough primary school teachers are ready to fulfill the mission to carry an environmental culture and to instill students ecological thinking. The

future professional should be prepared to educate the younger generation, living in harmony of «man-society-nature». Today, the preparation of future primary school teachers should meet the following requirements recognized as humanization, pedagogical skills, focus on ecological culture and ecological thinking. The modern approach to environmental education and to the formation of ecological thinking is that students need to understand the role, and what is life on Earth. It is believed that only such eco-ethics allows mankind to cope with the environmental crisis of the twenty-first century. In this regard, environmental education, formation of ecological thinking should become a priority in the overall education system, that is, the formation of ecological culture of the person can not be the privilege of a single discipline, and even more.

Key words: *ecological thinking, ecological culture, the future primary school teacher, training students.*

Постановка проблеми. В наш час очевидно, що людство вступило в критичний період своєї історії – епоху екологічної кризи. У таких умовах особливу увагу заслуговує проблема виховання екологічноосвітненого, високоморального та здорового покоління, здатного існувати і розвиватися в складних умовах мінливого середовища. Це повинно вирішуватися шляхом екологізації сучасної науки та освіти, перегляду змісту, форм і методів навчання майбутніх вчителів початкових класів. Однак, як показують дослідження, майбутні вчителі початкових класів недостатньо готові до виконання місії нести екологічну культуру та привчати учнів до екологічного мислення. Базова екологічна підготовка вчителів відстає від сучасної науки – майбутні вчителі не мають сучасних знань з екології, а також не вміють використовувати набуті знання з екології на практиці.

У силу цього відзначимо, що необхідно підготувати майбутнього вчителя початкових класів так, щоб він був готовий до вирішення глобальних проблем, серед яких провідне місце займає екологічна проблема. Майбутній фахівець повинен бути готовий до виховання підростаючого покоління, що живе в гармонійних відносинах в системі «людина-суспільство-природа».

Сучасні підходи пов'язані зі створенням умов для освоєння екокультури і саморозвитку людини. Сьогодні до підготовки майбутніх вчителів початкових класів пред'являються такі загальноновизнані вимоги, як: гуманізація, особистісна орієнтація, педагогічну майстерність, орієнтація на екологічну культуру та екологічне мислення.

Аналіз досліджень і публікацій. Теоретичні та методичні засади екологічної освіти формувалися під впливом гуманістичних ідей світових мислителів

ної освіти формувалися під впливом гуманістичних ідей світових мислителів різних епох – Платона, І.Г. Песталоцці, Я.А. Коменського, Ж.-Ж. Руссо, К.Д. Ушинського, а також вітчизняних учених, В.І. Вернадського, В.О. Сухомлинського, Г.С. Сковороди.

Вагомий внесок у теорію і практику екологічної освіти й виховання зробив В.О.Сухомлинський, педагогічні ідеї якого лише зараз починають усвідомлюватися сучасниками. Ним сформульовані принципи педагогічного керівництва емоційним і раціональним сприйняттям природи.

- Цій проблемі присвячуються праці вітчизняних педагогів (Л.І. Білик, Т.Г. Вайди, О.В. Коваль, В.С. Крисаченка, С.Г. Лебідь, Н.В. Лисенко, Г.В. Марченко, Н.Н. Назарук, Н.Ю. Олійник, Н.А. Пустовіт, Г.П. Пустовіта, Я.В. Полякової, І.В. Рудьковської, В.І. Скутіної, С.В. Совгіри, А.В. Степанюк, Г.С. Тарасенко, О.В. Чернікової, С.В. Шмалей, М.С. Швед, З.М. Шевців). Процес, історія становлення й розвитку екологічної освіти та виховання в Україні були предметом наукового дослідження О.В. Плахотнік, І.М. Костицької.

Питанням теорії й практики формування відповідального ставлення школярів до природи присвячені роботи Н.А. Пустовіт, Д.І. Трайтака. Загальнопедагогічні й психологічні аспекти екологічного виховання молоді відображено в роботах Я.І. Габєва, А.М. Галєєвої, С.Д. Дерябо, О.М. Захлебного, І.Д. Зверєва, Б.Г. Йоганзена та інших.

Проблемам формування екологічного мислення, екологічної культури студентів природничих факультетів присвячені дослідження Н.С. Назарової, М.С. Швед та ін.

Значна частка досліджень проблеми екологічної освіти й виховання пов'язана з професією вчителя. Зокрема, формування естетико-екологічної культури вчителя, обґрунтування структури, змісту та основних компонентів екологічної культури студентів вищих педагогічних закладів освіти вивчає Г.С. Тарасенко. Автором встановлено критерії виміру естетико-екологічної культури вчителя на рівні готовності педагогів до оперування естетичними чинниками екологічного виховання, розроблено і впроваджено в навчально-виховний процес шкіл і педагогічних вузів методику естетико-екологічного виховання учнів як засіб реалізації естетико-екологічної культури вчителя, Т.Г. Вайди.

Мета статті. Взаємовідношення людини з природою надзвичайно актуальна проблема сучасності. Важливою умовою збереження природних ресурсів землі є освіта людей з питання охорони навколишнього середовища, екологічне виховання усього населення та особливо молоді.

Екологічна проблема це не тільки забруднення навколишньої середовища та інші негативні явища господарської діяльності людини. Вона стає проблемою перетворення стихійного впливу людей на природу в свідому, цілеспрямовану взаємодію з нею. Основою такої взаємодії повинен бути сформований у

кожної людини необхідний рівень екологічного розуміння, екологічної культури. Впродовж усього періоду виховання та освіти людини, починаючи від дитячого садка, екологічні знання повинні мати найвище значення.

Виклад основного матеріалу дослідження... Екологічне розуміння, екологічна культура починається з дошкільного віку та молодше шкільного віку. Екологічне розуміння – це суспільне розуміння, яке відображає взаємовідношення людини з природою протягом їх розвитку. Існуючі екологічні протиріччя вимагають шукати оптимальні способи взаємодії з природою. Екологічне мислення може здійснюватися стихійно або свідомо. Свідоме мислення формується завдяки цілеспрямованому вихованню та освіті на основі наукових знань. Зміни безпосередньої практичної діяльності по відношенню до природи здійснення активної життєвої позиції прискорюють процес формування екологічної свідомості. Екологічна культура являє собою культуру єднання людини з природою, гармонічне об'єднання соціальних потреб та потреб людини з нормальним існуванням та розвитком самої природи. Формування екологічної свідомості, екологічної культури – це довготривалий процес, який може здійснюватися протягом всього життя людини. Початком формування екологічного мислення є дошкільне дитинство, тому що в цей період створюється фундамент відношення до навколишньої дійсності, накопичуються емоційні враження.

Сучасний підхід до формування екологічного мислення базується на тому, що наша домівка єдина, бо в неї все пов'язане міцними узами і треба вміти об'єднати знання, які накопичені в різних дисциплінах, у загальну ціннісну конструкцію, яка стає науковою про те, як людина повинна жити на Землі і яку можна назвати екологією людини або просто екологією.

Екологічна освіта має складний комплексний характер, її зміст показано системою навчальних предметів початкової школи. Програми з природознавства містять певний об'єм питань з охорони природи та екології, що дає можливість розподілити їх на екологічні (головними є природоохоронна тематика та екологічні закони при складанні курсу); природоохоронні – з елементом екології та культурологічні, в яких проблеми екології розглядаються у контексті «людина-природа-суспільство».

Моделі екологічної освіти майбутнього вчителя початкових класів: однопредметна (екологічний матеріал тільки у природознавстві), багатопредметна (екологізація традиційних курсів), змішана (новий координуючий курс екологічного напрямку з одночасною екологізацією традиційних предметів, які зберігають свої специфічні навчально-виховні завдання).

Сучасна методика має такі напрямки реформування екологічної освіти:

- 1) теоретичний, який пов'язаний з визначенням актуальних ідей екологічної

освіти, методичних та теоретичних основ для її організації, пріоритетних завдань, найбільш ефективних шляхів їх реалізації; 2) дослідницький: побудова та дослідно-експериментальна перевірка різних моделей екологічного виховання; 3) дидактичний: перегляд змісту освіти відповідно до принципу екологізації, розробка та удосконалення методики екологічного виховання; 4) практичний: організація різних видів інтелектуальної та практичної діяльності в природі. Необхідно сформувати готовність майбутнього вчителя початкових класів до грамотної взаємодії з природою: 1) емоційне сприймання світу, емоційно-позитивне відношення до його об'єктів; 2) готовність до можливості використати свої знання, приймати участь у екологічній діяльності; 3) інтелектуальну певну інформованість про природу, віковий рівень ерудиції та пізнавальних інтересів, усвідомлення себе як носія екологічної культури; 4) спрямованість до екологічного мислення.

Під час формування екологічної культури студент повинен набудати особистісні якості, які дозволяють: використати бажання у спілкуванні з природою, зрозуміти її позитивний вплив; дотримуватися норм поведінки у природі; попереджати негативний вплив на неї в усіх видах діяльності; зрозуміти красоту природи, приймати участь в її охороні.

Складова частина системи екологічної освіти – необхідність формування екологічного мислення.

Екологічне мислення можна визначити з двох позицій: перше – (у вузькому значенні) форма мислення вузько предметної (екологічної) спрямованості. У широкому – цей феномен являє собою вид теоретичного (словесно-логічного) мислення, сутність якого полягає у єдності процесів пізнання та перетворення навколишнього світу (природи, суспільства, свідомості), структура якого містить дві підсистеми – процесуальну (аналіз, синтез, узагальнення, порівняння) та діяльнісну (компоненти: мотив, мета, засоби, методи, умови, результат).

Процес формування екологічного мислення у майбутніх вчителів початкових класів – система цілеспрямованого впливу, що викликає якісні зміни у характеристиках мислення студентів. Він має комплексний, багатоступеневий характер. Механізм формування екологічного мислення студентської молоді базується на теорії поетапного, планомірного формування розумових дій та понять.

Фактори формування екологічного мислення студентів – процес спрямованої екологічної освіти, яка базується на певних принципах.

Принципи екологічної освіти: принцип науковості, безперервності, системності, комплектності, інтеграції, навчальної та виховної ролі природи, екогуманізації, орієнтації на особистісну відповідальність та ін.. Реалізація цих принципів сприяє формуванню екологічного мислення.

Критерії сформованості екологічного мислення: а) студенти володіють системою екологічних знань, засобами їх засвоєння; б) засіб системного дослідження відповідає нормативним вимогам сучасного мислення; в) система екологічних знань стає основою екологічного самовизначення, екологічної відповідальності; г) студенти можуть перенести пізнавальні процеси на діяльність в реальних ситуаціях для вирішення екологічних проблем; д) засвоєння майбутніми вчителями екологічних норм поведінки в природі. Ці критерії свідчать про взаємозв'язок екологічних знань, переконань, мислення та практичної діяльності.

Формуванню екологічного мислення сприяє сучасне ставлення до організації навчального процесу. У вищих навчальних закладах здійснюється перехід на ноосферну освіту, яка передбачає формування: наукової свідомості, що дає можливість пізнавати світ дослідницьким шляхом; екологічного мислення – як здібності сприймати та усвідомлювати цілісність та системність навколишнього світу; гуманістичного мислення як здібності визначити головне в системі духовних цінностей особистості; глобальної свідомості як здібності сприймати та усвідомлювати зв'язок місцевих та глобальних проблем.

В зв'язку з цим виникає необхідність спрямування вищої освіти на формування екологічного системного мислення глобальної свідомості та здібності студентів до свідомого самовизначення як ноосферної особистості.

Формування природознавчої компетентності майбутнього вчителя початкових класів шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про природу і людину, основ екологічних знань, опанування способів навчально-пізнавальної і природоохоронної діяльності, розвиток ціннісних орієнтацій у ставленні до природи – це мета безперервної екологічної освіти.

Досягнення зазначеної мети передбачає вирішення таких основних завдань формування: базових, загально предметних і предметних компетентностей; цілісної природничо-наукової картини світу, що охоплює систему знань, уявлень про закономірності у природі та місце людини в ній; елементарних уявлень і понять про об'єкти та явища природи, їх взаємозв'язки у системі „жива-нежива природа”, „природа-людина”, усвідомлення свого місця у навколишньому світі; дослідницьких умінь і здібності студентів спостерігати за об'єктами та явищами живої і неживої природи; досвіду навчально-пізнавальної і практичної природоохоронної діяльності учнів; способів навчально-пізнавальної діяльності студентів, мисленневих дій та операцій шляхом аналізу, порівняння, узагальнення й класифікації природних об'єктів, вироблення уміння розкривати причиново-наслідкові зв'язки у природі; навичок самостійної роботи студентів з інформацією; засвоєння норм етичного, естетичного, морального ставлення людини до природи.

Поняття про екологічне мислення увійшло в сучасні програми та підручники відповідно до нового Державного стандарту початкової загальної освіти. Передбачено його формування, розвиток та вміння застосовувати на практиці.

Здійснення екологічного мислення можна віднести до ключових компетентностей в початковій школі, які формуються засобами всіх предметів у взаємодії з соціумом.

- Навчально-пізнавальний процес рекомендується базувати на компетентнісно орієнтованих завданнях із використанням сучасних освітніх технологій (розвиток критичного мислення та креативності, проблемний підхід, проектні технології). У навчальних цілях варто використовувати місцевий природознавчий і краєзнавчий матеріал, проводити регулярні екскурсії у природу, у краєзнавчий або природничий музей та ін. Важливе значення для емоційно-естетичного сприйняття природи відіграють спостереження за довкіллям, власні дослідження, творчі завдання, екологічні акції тощо. Поряд із фронтальними та індивідуальними формами роботи необхідно залучати студентів до колективної діяльності (гурткова робота) із застосуванням інноваційних методик, використання інформаційно-комунікаційних засобів.

Значна увага приділяється проектній технології, впровадження якої спрямоване на стимулювання інтересу студентів до нових знань, розвиток студентської молоді через розв'язування проблем і застосування здобутих знань у конкретній діяльності. Усі запропоновані проекти, як правило є короткотривалими і мають інтегрований зміст.

Сучасні вимоги до підготовки майбутніх вчителів початкових класів відповідно до завдань нового варіанту Державного стандарту початкової загальної освіти передбачають удосконалення професійної підготовки майбутніх вчителів. Важливими стають питання базової та методичної підготовки студентів до вирішення завдань, які входять до освітньої галузі «Природознавство». Державний стандарт передбачає формування природознавчої компетентності учнів шляхом засвоєння ними системи інтегрованих знань про природу, розвиток розумових здібностей та пізнавальної активності. Підготовка майбутнього вчителя до викладання природознавства в зв'язку з тим, що ця дисципліна має інтегрований характер, повинна орієнтуватися на формування особистої компетентності вчителя.

Формування природознавчої компетентності учня та його екологічного мислення може здійснювати лише компетентний вчитель, який повинен знати педагогічну теорію та вміти застосовувати її положення на практиці. До структури компетентності вчителя належать такі важливі професійні якості

особистості: гуманістичний світогляд та високий рівень загальної культури; спрямованість на педагогічну діяльність та педагогічні здібності; індивідуально-психологічні особливості; професійно-педагогічні знання, уміння володіння технологією навчання.

Педагогічна компетентність майбутнього вчителя початкових класів – це педагогічна праця, в якій на достатньо високому рівні здійснюються педагогічна діяльність, педагогічне спілкування, відтворюється особистість вчителя, досягаються добрі результати в навчанні та вихованні. При цьому компетентність вчителя визначається співвідношенням в його праці професійних знань та умінь, професійних позицій та особистісних якостей, самореалізації педагогічної діяльності. Професійна компетентність особистісних якостей вчителя початкових класів займає перше місце в питанні розвитку особистості дитини.

Професійна компетентність майбутнього вчителя, яка дозволяє йому успішно створювати умови формування екологічного мислення та екологічної культури учнів має відповідати деяким показникам, до яких належать когнітивна, операційно-технологічна та особистісна складові.

До когнітивної складової належать: система знань з екології, орієнтованих в сучасних дослідженнях з екології людини; система знань про інформаційно-дидактичні ресурси формування екологічного мислення та екологічної культури, про їх розвивальний та соціальний потенціал.

Операційно-технологічна складова передбачає: оперування різноманітними організаційними прийомами – зокрема, груповими, проектними, з використанням медіа технологій та інші; володіння методиками, прийомами, технологіями, які сприяють розвитку екологічного мислення та спрямовані на соціалізацію молоді засобами навчального предмета; вміння забезпечити навчальний процес засобами навчання, які розвивають екологічне мислення.

Особистісна, позиційна складова компетентності вчителя повинна бути спрямована на таку діяльність: усвідомлення зв'язку предметних знань з системою загальнолюдських та особистих цінностей; усвідомлення значення особистісної професійної діяльності як ресурсу ініціації та становлення екологічного мислення та екологічної культури як основи ноосферної особистості.

Загалом, існує такий підхід, що освіту можна вважати спрямованою на інтереси особистості, якщо через неї можна розв'язувати такі завдання: гармонізувати стосунки людини з природою через наукової картини світу; стимулювати інтелектуальний розвиток і збагачення мислення. творчість через засвоєння сучасних методів і засобів наукового пізнання.

Висновки. Формування екологічного мислення майбутніх вчителів початкових класів йде поруч з формуванням готовності студентів до взаємодії з навколишнім світом. До їх складу входять такі компоненти як інтелектуальна, особистісна, комунікативна, рефлексивна, ділова, креативна та емоційна готовність. Так, інтелектуальна готовність передбачає здібність студента працювати з інформацією різного типу, уміння застосовувати знання в нестандартних ситуаціях, визначати спосіб побудови навчальної задачі, самостійно набувати нові знання. Крім того, сюди відноситься здібність студентів працювати в умовах пошуку, проводити самостійні дослідження.

Для формування екологічної компетентності майбутніх вчителів важливим показником є креативна готовність, тобто його здібність вирішувати навчальну задачу творчо, бажання та уміння відмовитися від зразка, знаходити своє оригінальне рішення та новий підхід до його здійснення. Таким чином, на основі використання екологічного мислення студентів здійснюється перехід з репродуктивної діяльності на пошукову та творчу.

Перспективи подальших пошуків у напрямі дослідження. Сучасний підхід до екологічної освіти та до формування екологічного мислення полягає в тому, що студент повинні зрозуміти яку роль та яке значення має життя на Землі. Під час формування екологічних понять в навчальному процесі в деяких підручниках використовується новий напрямок в екологічній освіті – біосферна етика. Головний зміст її побудований на тому, що Землю необхідно розглядати як нашу загальну домівку і тому принципи людської моралі розповсюджуються на всю поверхню нашої планети і навіть на ближній космос. Вважається, що лише така екоетика дозволяє людству справитися з екологічною кризою двадцять першого століття. В зв'язку з цим, екологічна освіта, формування екологічного мислення повинні стати пріоритетними в загальній системі освіти, тобто формування екологічної культури особистості не може бути привілеєм однієї дисципліни і навіть декількох.

Сучасний методичний підхід до екологічної освіти та формування екологічного мислення має різні напрямки. Теоретичний напрямок – визначає актуальні ідеї екологічної освіти, методичні та теоретичні підстави для її організації, а також найбільш придатні способи їх реалізації. Дослідницький напрямок передбачає створення та дослідно-експериментальну перевірку різних моделей екологічної освіти студентів. Дидактичний підхід спрямований на удосконалення екологізації освіти, на розробку нових методичних форм та методів екологічної освіти. Такий методичний підхід стає основою створення сучасних педагогічних технологій формування екологічного мислення майбутніх вчителів початкової школи.

Список використаних джерел:

1. Зверев И.Д. Методологические основы принципов и условия реализации экологического обучения // Педагогические принципы и условия реализации экологического образования. – М.: Знание, 1983. – С. 4 – 10.
2. Зязюн І.А. Учитель у контексті державної національної програми освіти // Психолого-педагогічні новини. Інформ. бюлетень АПН України. – 1994 – № 1 (березень-квітень). – С.4 – 5.
3. Тарасенко Г.С. Екологічна естетика в системі професійної підготовки вчителя. Монографія. (Методологічний аспект). – Вінниця : РВВ ВАТ “Віноблдрукарня”, 1997 – 112 с.
4. Швед М.С. Розвиток екологічного мислення студентів університету в процесі професійної підготовки: Дис... канд. пед. наук: 13.00.04 – Львів, 1997. – 211 с.

References:

1. Zverev I.D. Metodologichskie osnovy` principov i usloviyaa realizaczss e`kologicheskogo obucheniya // Pedagogicheskie princzspy` i usloviyaa realizaczss e`kologicheskogo obucheniya. – М.: Znanie, 1983. – S. 4 – 10.
2. Zyazyuy I.A. Uchitel u konteksti derzhavnoyi nazcionalnoyiprogramy osvity osviti // Psikhologo-pedagogichni noviny. Inform. byuleten APN Ukrainy. – 1994 – № 1 (berezhen-kviten). – S. 4 – 5.
3. Tarasenko G.S. Ekologichna estetyka v systemi profesiynoi pidgotovky vchitelya. Monografiya. (Metodologichniy aspekt). – Vinnizcya: RVV VAT “Vinobldpukarnya”, 1997 – 112 s.
4. Shved M.S. Rozvytok ekologichnogo mislenya studentiv universitetu v prozcesi profesiynoi pidgotovky: Dys... kand. ped.nauk: 13.00.04 – Lviv, 1997. – 211 s.

Ю.А. Саенко, *Мелитопольский государственный педагогический университет имени Богдана Хмельницкого, Мелитополь, Украина.*

Современный подход к формированию экологического мышления будущих учителей начальных классов.

Y. O. Saenko, *Bohdan Khmelnytsky Melitopol State Pedagogical University, Melitopol, Ukraine.*
The modern approach to the formation of ecological thinking of future primary school teachers.

E-mail: saenko.yulya@gmail.com